

2. Закон України «Про національну поліцію»: станом на 16.08.2024 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. Офіц. вид. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

3. Книженко С. О., Шарабан О. І. Дактилоскопічний облік в Україні: правове регулювання та тенденції розвитку. *Науковий вісник УжНУ*. 2023. № 79 (2). С. 237–242.

4 Наказ МВС України «Про затвердження Інструкції про порядок функціонування дактилоскопічного обліку експертної служби МВС України» від 11.09.2001 р. № 785 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1066-01>.

Журавель Олена Олександрівна,

здобувач ступеня вищої освіти
бакалавра навчально-наукового
інституту № 2 Національної академії
внутрішніх справ

Науковий керівник:

кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри криміналістичного
забезпечення та судових експертиз
Національної академії внутрішніх справ
Свобода Є. Ю.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ

Проведення судової експертизи є однією з процесуальних форм використання спеціальних знань у кримінальному провадженні. Судова експертиза, як процесуальна дія, має низку загальновідомих ознак: процесуальний порядок призначення й проведення, певний правовий статус об'єктів і суб'єктів дослідження, встановлення фактичних даних, які мають суттєве значення для провадження, оформлення шляхом складання відповідного процесуального документу з дотриманням вимог законодавства – висновку експерта, що є джерелом доказів згідно зі ст. 84 КПК України. Зазначені ознаки дають можливість стверджувати, що судова експертиза є вагомим інструментом отримання доказової інформації в межах кримінального судочинства, основною метою якого є забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування кримінальних правопорушень.

Крім цього, вважаю за необхідне виокремити позицію Пленуму Вищого господарського суду України, що, на мій

погляд, стосується і кримінальної процесуальної діяльності: «Судова експертиза призначається лише у разі дійсної потреби у спеціальних знаннях для встановлення фактичних даних, що входять до предмета доказування, тобто у разі, коли висновок експерта не можуть замінити інші засоби доказування» [2]. З огляду на зазначену судову практику слушною є позиція А. Тимчишина з приводу того, що ініціатором прийняття рішення про потребу проведення експертних досліджень мають бути ті процесуальні особи, для яких результати роботи експерта викликають інтерес і потрібні для відстоювання перед судом власної лінії, чи то обвинувачення, чи захисту [3, с. 130].

Проте законодавцем також передбачена категорія обов'язкових експертиз (ч. 2 ст. 242 КПК України), зумовлена особливостями доказування окремих суспільно небезпечних діянь. За відсутності у матеріалах висновку експерта кримінальне провадження за фактом вчинення окремих діянь, як пізнавально-доказовий процес, не може вважатися завершеним, а слідство за таких обставин вважається проведеним односторонньо й необ'єктивно з порушенням кримінально-процесуального закону.

Перелік випадків обов'язкового призначення експертиз, визначений ч. 2 ст. 242 КПК України, раціонально доповнений судовою практикою. Низка постанов Пленуму ВСУ встановила обов'язкове проведення судової експертизи з конкретно визначених питань у таких справах:

1. про виготовлення або збут підроблених грошей чи цінних паперів – чи є грошові знаки або державні цінні папери підробленими, який спосіб підробки при цьому використовувався, чи не були раніше грошові знаки або державні цінні папери з аналогічними ознаками підробки предметом криміналістичного дослідження [4];

2. про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами – для вирішення питання про те, чи є відповідні предмети зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями або радіоактивними матеріалами, а також для з'ясування їх придатності до використання за цільовим призначенням [5];

3. про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів – для встановлення виду, назви та властивостей наркотичного засобу,

психотропної речовини, аналога такого засобу, речовини або прекурсора, їх походження, способу виготовлення чи переробки, а також належності наркотиковмісних рослин [6];

4. про злочини проти життя та здоров'я – для встановлення причин смерті, тяжкості й характеру тілесних ушкоджень [7];

5. про злочини неповнолітніх – для вирішення питання про наявність чи відсутність у неповнолітнього відставання в психічному розвитку, про ступінь такого відставання, установлення стану його загального розвитку з метою з'ясувати питання про те, чи міг неповнолітній повністю усвідомлювати значення своїх дій і якою мірою міг керувати ними [8];

6. про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту – для вирішення питань, які виникли в справі, потрібні спеціальні знання [9];

7. про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи – для визначення характеру впливу на організм потерпілої особи лікарських препаратів, наркотичних засобів, отруйних, токсичних чи інших сильнодіючих речовин, уживання яких могло привести її до безпорадного стану; для вирішення питання про досягнення потерпілою особою статевої зрілості [10];

8. про злочини проти безпеки виробництва – для вирішення певних питань під час кримінального провадження, що потребують наукових, технічних або інших спеціальних знань [11];

9. про злочини проти власності – для визначення вартості викраденого майна за відсутності роздрібних (закупівельних) цін [12].

Тобто така форма залучення спеціальних знань, як проведення судової експертизи, фактично забезпечує можливість прийняття підсумкового юридичного рішення в окремих випадках, визначених законодавцем та напрацюваннями судової практики.

Отже, судова експертиза є особливою формою використання спеціальних знань й специфічною процесуальною дією, результатом якої є виявлення, за допомогою використання експертом своїх спеціальних знань, навичок й досвіду, нових фактів, що мають значення для встановлення об'єктивної істини у кримінальному провадженні й які нерідко стають міцним підґрунтям для прийняття важливих процесуальних рішень.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України : від 5 квітня 2001 року.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

2. Про деякі питання практики призначення судової експертизи : постанова Вищого господарського суду від 23.03.2012 № 4. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004600-12/conv#n39>

3. Тимчишин А.М. Особливості порядку призначення і проведення судової експертизи в умовах чинного кримінального процесуального законодавства. *Правова позиція*. 2021. № 2 (31). С. 129-133.

4. Про практику розгляду судами кримінальних справ про виготовлення або збут підроблених грошей чи цінних паперів : постанова Пленуму ВСУ від 12.04.1996 № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0006700-96#Text>

5. Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами : постанова Пленуму ВСУ від 26.04.2002 № 3. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-02#Text>

6. Про судову практику в справах про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів : постанова Пленуму ВСУ від 26.04.2002 № 4. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-02#Text>

7. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи : постанова Пленуму ВСУ від 07.02.2003 № 2 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03#Text>

8. Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини неповнолітніх : постанова Пленуму ВСУ від 16.04.2004 № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va005700-04#Text>

9. Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті : постанова Пленуму ВСУ від 23.12.2005 № 14. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-05#Text>

10. Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи : постанова Пленуму ВСУ від 30.05.2008 № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-08#Text>

11. Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини проти безпеки виробництва

: постанова Пленуму Верховного суду України від 12.06.2009 № 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va007700-09#Text>

12. Про судову практику у справах про злочини проти власності : постанова Пленуму Верховного суду України від 06.11.2009 № 10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010700-09#Text>

Карпова Оксана Сергіївна,
здобувачка Науково-дослідного
інституту публічного права

ВИДИ СКЛАДСЬКИХ ПРИМІЩЕНЬ, ЩО Є ОБ'ЄКТОМ ЗЛОЧИННОГО ПОСЯГАННЯ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРАДІЖОК

Обстановка вчинення кримінального правопорушення є одним з вагомих елементів криміналістичної характеристики будь-якого виду злочину, в тому числі крадіжок зі складів та баз зберігання товарів. Обстановка, в якій вчиняється злочин, є сукупністю різних факторів, що взаємодіють між собою як до моменту злочину, так і під час його здійснення. До них належать об'єкти, явища та процеси, що характеризують місце та час події, особливості навколишнього середовища (наприклад, природно-кліматичні умови), а також виробничі, побутові та інші обставини, які можуть впливати на можливість вчинення злочину та його деталі [1, с. 412-413].

Одним із ключових елементів цієї обстановки є місце злочину, зокрема складські приміщення, що визначають об'єкт протиправного посягання, а саме матеріальні цінності, на які посягає правопорушник. В українській мові складом називають спеціально облаштоване місце чи будівлю для зберігання різних товарів, матеріалів або продукції [2]. У сфері господарської діяльності склади – це приміщення або території, призначені для зберігання вантажів і товарів, а також надання супутніх послуг. Вони відіграють важливу роль у логістичних процесах підприємств, особливо тих, що займаються оптовою торгівлею та електронною комерцією.

До основних функцій складу належать накопичення,